

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi K. G. o wznowienie postępowania
w sprawie z wniosku M. G.
przy uczestnictwie B. G., K. G., L. G., B. S. i K. G.
o stwierdzenie nabycia spadku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 lipca 2018 r.,
zażaleń uczestników K. G. i B. G.
na postanowienie Sądu Okręgowego w K.
z dnia 7 czerwca 2017 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. oddała zażalenie uczestnika K. G.,**
- 2. oddała zażalenie uczestniczki B. G.,**
- 3. przyznaje r.pr. M. M. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł powiększoną o podatek od towarów i usług w stawce należnej od czynności tego rodzaju tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu uczestniczce B. G. w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Skarżący K. G. wniósł skargę o wznowienie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po swoim ojcu L.G., zakończonego prawomocnym postanowieniem

Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 marca 2014 r. (sygn. II Ca (...)) i domagał się uchylenia postanowień wydanych w tej sprawie.

Początkowo jako podstawę wznowienia wskazał nowy dowód, który otrzymał w dniu 21 kwietnia 2015 r. od biegłego sądowego W. Z. Wyjaśnił, że jest to sporządzona w 2011 r., na prośbę biegłego P. P., wycena szwalni wchodzącej w skład majątku spadkowego, mająca istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ świadczy o innej wartości tego składnika spadku, niż przyjęto w zakończonym prawomocnie postępowaniu, w którym udziały spadkowe były ustalane w sposób przewidziany w art. 961 zd. drugie k.c. Przedstawione materiały to niepodpisane wydruki zawierające w tabelach listę różnych maszyn, ich marki i typ, stan rynku i zakres cenowy, a w wypadku dwóch maszyn - konkretna cena. Skarżący zaznaczył, że przy wycenie czynnościach biegłego W. Z. w szwalni był obecny on i jego brat L.G.

W piśmie procesowym z dnia 19 sierpnia 2015 r. skarżący dodatkowo powołał jako podstawę wznowienia nieważność postępowania spowodowaną więzią osobistą (małżeństwo) łączącą sędzię sprawozdawcę w sprawie II Ca (...) z biegłym sądowym P. P., a także z powodu informacji o naciskach wywieranych przez pełnomocnika wnioskodawczyni M. G. na zmianę składu sędziowskiego w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po L. G.

Postanowieniem z dnia 7 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w K. odrzucił skargę o wznowienie postępowania. W uzasadnieniu wskazał, że argumenty w niej powołane nie uprawdopodobniają podstaw wznowienia, które przytoczył skarżący. Podstawę wywiedzioną z art. 401 pkt 1 i 2 k.p.c. skarżący oparł na okolicznościach zgłoszonych po upływie ustawowego terminu, co uniemożliwiało jej rozpatrzenie. Z kolei podstawa z art. 403 § 2 k.p.c. nie zachodziła, ponieważ skarżący mógł skorzystać z powoływanego obecnie dowodu w toku zakońzonego prawomocnie postępowania, ponieważ wiedział o nim już w 2011 r., skoro był obecny przy dokonywaniu oględzin i wyceny szwalni przez biegłego W. Z. Sąd Okręgowy zwrócił też uwagę, że na rozprawie w dniu 31 października 2012 r. Sąd Rejonowy zobowiązał uczestników postępowania do zajęcia stanowiska w przedmiocie wartości szwalni i ewentualnego zgłoszenia wniosków dowodowych w celu

ustalenia stanu przedsiębiorstwa lub obiektu w dniu otwarcia spadku lub sporządzenia testamentu, wyznaczając im termin do 20 grudnia 2012 r. Postępowanie dowodowe, mające za przedmiot wycenę szwalni, prowadzone było już po powstaniu powoływanego obecnie dowodu, co umożliwiało skarżącemu zgłaszanie wszelkich wniosków dowodowych oraz zarzutów do opinii biegłego, który ostatecznie sporządzał opinię w tej sprawie. Sąd Okręgowy zauważył też, że skarżący w apelacji od postanowienia Sądu pierwszej instancji złożył wnioski dowodowe ukierunkowane na ustalenie właściwej wartości szwalni, które zostały rozpoznane i oddalone w dniu 12 marca 2014 r. W rezultacie Sąd ten uznał, że przebieg postępowania nie uprawnia do wniosku, że przedłożone przy skardze wydruki mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy.

Od postanowienia Sądu Okręgowego zażalenie wniósł skarżący K.G., zaskarżając je w całości. Zarzucił naruszenie art. 401 pkt 1 k.p.c., art. 403 § 2 k.p.c., art. 410 § 2 k.p.c. w zw. z art. 403 § 2 k.p.c., a także art. 413 k.p.c. Domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Zażalenie złożyła także uczestniczka B.G., zaskarżając je w zakresie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania. Zarzuciła naruszenie art. 401 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c., art. 401 pkt 2 k.p.c., art. 403 § 2 k.p.c., art. 410 § 1 i 2 k.p.c., art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i żądała uchylenia postanowienia Sądu Okręgowego w zaskarżonym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie w imieniu skarżącego złożyła jego pełnomocniczka z urzędu, której skarżący wypowiedział pełnomocnictwo – o czym zawiadomił Sąd Okręgowy pismem z 31 maja 2017 r. Sąd zwolnił pełnomocniczkę z obowiązku świadczenia pomocy prawnej skarżącemu postanowieniem z dnia 7 czerwca 2017 r. Jednocześnie pouczył ją o obowiązkach wynikających z art. 94 § 2 k.p.c. Mimo więc, że pełnomocnik wskazał w zażaleniu na wypowiedzenie pełnomocnictwa z terminem natychmiastowym, treść pouczenia dowodzi, iż Sąd Okręgowy uznał, że wypowiedzenie nie zwolniło pełnomocniczki z jej obowiązków w zakresie zapewnienia reprezentowanemu niezbędnej pomocy prawnej przez dwa

tygodnie. Skarżący w zażaleniu sporządzonym osobiście potwierdził wolę dalszego korzystania z pomocy dotychczasowej pełnomocniczki we wskazanym przez Sąd okresie i wyjaśnił, że wypowiedział pełnomocnictwo pod wpływem błędu, ponieważ nie zrezygnowałby z fachowej pomocy, gdyby był świadom, że zażalenia do Sądu Najwyższego nie może przygotować sam. W tych okolicznościach przyjąć należy, że zażalenie adw. I. D. zostało wniesione przez osobę do tego uprawnioną na podstawie art. 94 § 2 k.p.c.

Postępowanie w sprawie o wznowienie postępowania nie było też dotknięte nieważnością wywołaną obecnością w składzie orzekającym sędziego G. B., który uczestniczył wcześniej w składzie sądu na jednej z rozpraw w sprawie spadkowej, skoro skarga nie dotyczy jego udziału ani zachowania w poprzednim postępowaniu. Zakaz przewidziany w art. 413 k.p.c. odnosi się jedynie do sędziów, których osobą związana jest z podstawą skargi o wznowienie.

W zażaleniu zakwestionowane zostało wprowadzenie nieprzyjęcie jako ustawowej przesłanki wznowienia uczestnictwa w składzie sądu osoby nieuprawnionej (art. 401 pkt 1 k.p.c.), jednak nie dotyczyło to sędziego Sądu Okręgowego G. B. lecz sędzi tego Sądu – M. M., która nie brała udziału w składzie orzekającym w sprawie ze skargi o wznowienie.

Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął przy tym, że powołanie tej podstawy skargi, a także podstawy z art. 401 pkt 2 k.p.c. i uzasadniających je okoliczności nastąpiło po terminie z art. 407 k.p.c. Skarżący powoływał się na wadliwe obsadzenie składu orzekającego w sprawie, której wznowienia żądał obecnie, już w poprzedniej skardze, złożonej od tego samego orzeczenia w dniu 25 września 2014 r., wskazując, że o związku małżeńskim sędzi sprawozdawcy w sprawie II Ca (...) z biegłym sądowym P. P. dowiedział się w lipcu 2014 r. Zgodnie z art. 407 § 1 k.p.c. skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzymiesięcznym, liczonym od dnia, w którym strona (uczestnik) dowiedziała się o podstawie wznowienia. W skardze z dnia 2 lipca 2015 r. skarżący nie mógł więc terminowo powołać podstawy wznowienia, o której wiedział już rok wcześniej. Podobnie z uchybieniem terminu powołana została podstawa wznowienia z art. 401 pkt 2 k.p.c. Wznowienia postępowania z powodu pozbawienia możliwości działania lub wadliwej reprezentacji

w poprzednim postępowaniu skarżący mógł domagać się w terminie trzech miesięcy od dnia dowiedzenia się o wydaniu zaskarżonego orzeczenia – w rozpatrywanej sprawie termin ten biegł od dnia ogłoszenia postanowienia w dniu 26 marca 2014 r.

Spóźnione powołanie obydwu podstaw usuwa potrzebę merytorycznego rozważania uzasadniającej je argumentacji.

Zawarte z zażaleniu zarzuty nieprawidłowego zastosowania art. 403 § 2 k.p.c. samego oraz w zw. z art. 410 § 3 k.p.c., z uwagi na nieprzyjęcie, że wskazane przez skarżącego dowody mają cechy wymagane w art. 403 § 2 k.p.c., co spowodowało nieprawidłowe odrzucenie skargi, bez wyjaśnienia kiedy skarżący się o tych okolicznościach dowiedział.

Podstawa wznowienia przewidziana w art. 403 § 2 k.p.c. odnosi się do środków dowodowych, które istniały w czasie poprzedniego postępowania, lecz nie mogły być w tym postępowaniu wykorzystane z przyczyn obiektywnych, to znaczy z tego powodu, że na etapie wcześniejszego postępowania strona ich nie знаła i nie mogła z nich skorzystać pomimo dochowania staranności wymaganej od przeciętnego uczestnika postępowania, należycie dbającego o swoje interesy. Do nowości nie zalicza się tych dowodów, które nie zostały przez stronę powołane na skutek opieszałości, zaniedbania, zapomnienia czy błędnej oceny potrzeby ich powołania (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2017 r., IV CZ 34/17, nie publ.; i z dnia 15 marca 2018 r., III CZ 8/18, nie publ.). Skoro sam skarżący przyznaje, iż wiedział o przygotowywaniu wnioskowanych obecnie środków dowodowych już w 2011 r., a nawet był obecny przy ich powstawaniu - nie może obecnie skutecznie ich powoływać jako podstawy wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c., gdyż mógł i powinien był zawnioskować dowód z wyceny lub co najmniej z przesłuchania biegłego W.Z. w toku postępowania rozpoznawczego. W tych okolicznościach zastosowanie przez Sąd Okręgowy w K. art. 410 § 2 k.p.c. i odrzucenie skargi uczestnika o wznowienie postępowania bez prowadzenia postępowania przewidzianego w art. 210 § 3 k.p.c. było uzasadnione.

Ogólnie sformułowane w uzasadnieniu zażaleń zastrzeżenia skarżących do stopnia szczegółowości rozpoznania skargi przez Sąd Okręgowy nie poddają się

ocenie, z uwagi na niezamieszczenie w zażaleniach konkretnych zastrzeżeń precyzujących pominięte okoliczności i twierdzenia skarżącego. Sugestia, że Sąd Najwyższy powinien porównać zarzuty zawarte w skardze i pismach procesowych uczestników z treścią rozważań Sądu Okręgowego stanowi w istocie wniosek o przeprowadzenie z urzędu kontroli prawidłowości postępowania, bez skonkretyzowania zarzutów i nie odpowiada zasadom postępowania zażaleniowego, w którym wprawdzie strona nie ma sformalizowanego obowiązku formułowania zarzutów, jednak powinna zamieścić zwięzłe uzasadnienie, precyzujące z jakich przyczyn kwestionuje zaskarżone orzeczenie. Ogólnikowe stwierdzenie, że Sąd „nie pochylił się nad (...) argumentami, odrzucając skargę bez wnikliwej analizy stanu sprawy” nie spełnia należycie roli uzasadnienia zażalenia w rozumieniu art. 394 § 3 k.p.c.

Nie mogły też zmienić rozstrzygnięcia argumenty uczestniczki B.G. dotyczące naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji z uwagi na wydanie orzeczenia, którym czuje się ona skrzywdzona. Podstawy skargi o wznowienie postępowania i terminy do jej wniesienia są określone ustawowo i jedynie w ich granicach przebiegać może ocena tego środka zaskarżenia. Subiektywne przekonanie uczestnika, że orzeczenie powinno być inne nie stanowi wystarczającej podstawy do wznowienia postępowania.

Z przytoczonych względów zażalenia uczestników podlegały oddaleniu na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ i art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestniczce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 3, § 12 pkt 2 i § 16 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. 2016 r., poz. 1714).

jw